

➤ množine besed, ki so naglašene na zadnjem zlogu. Ta naš mali jezik je kakor nobeden drugi slovanski (razen ruskega) sposoben, v pesmi izraziti razpoloženje čisto glasbeno. Berimo Prešerna, Ketteja, Zupančiča — prava uresničenja novoromantičnih Verlaineovih zahtev:

„De la musique avant toute chose,
de la musique encore et toujours!“

Značilna je tudi v tem oziru izjava hrvaškega kritika Domjanića v „Savremeniku“, ki pravi, da je pri čitanju naše lirike v llešičevem „Cvieteu“ obžaloval, da ni Slovenec.

➤ Prešeren je pa tudi že kot pesnik sam na sebi genij, ki daleč prekaša vse one, ki so mu služili kot vzori ali izpodbuditelji. Ni ga pesnika, ki bi ne bilo pri njem literarnih vplivov in reminiscenc, a za to gre, kako jih je pesnik v sebi predelal, zato gre, ali je v umetniško dovršeni obliki izrazil veliko individualnost. Če nihče drugi je to gotovo storil naš Prešeren, ki bi ga svetovna literarna zgodovina — da nismo Slovenci tako majhen in preziran narod — morala imenovati v isti vrsti z največjimi liriki, ki so kdaj živeli; saj je Prešeren gotovo eden prvih svetovnih in največji vseh jugoslovanskih lirikov.

Dr. Vinko Zupan.

Drobtinica k životopisu Koseskega. Koseski je začel, kakor je znano, pesnikovati že kot dijak na ljubljanskem liceju ter je že leta 1817 v ljubljanskem tedniku „Laibacher Wochenblatt“ priobčeval svoje v Schillerjevem tonu zložene balade in romance; med temi sicer nemškimi spevi je bil tudi prvi slovenski sonet „Potažva“. Ko se je pa pod jesen l. 1818 odpravljaj Koseski na Dunaj študirat pravoslovje, mu je tedanji profesor matematike na ljubljanskem liceju, Leopold Gunz, dal priporočilno pismo do tedanjega dunajskega profesorja filozofije, poznejšega zdravnika Ludovika Rembolda (24./IX. 1818): Hochzuverehrender Herr! Darf ich Ihnen einen Schüler anempfehlen? Nicht als ob die andern aus Laibach mit ihm einrückenden dadurch nachgesetzt würden, aber weil er mich darum angegangen ist, weil er gar sehr liebenswürdig und guter Anlage ist, endlich weil er Unterstützung brauchen kann um auszukommen. Nämlich H. Vessel (sprich Vesseeu), dem ich diesen Brief übergebe, ein Landsmann Vegas, der ebenfalls aus der Pfarr Moraitsch in Unterkrain; übrigens einer der drey Dichter, mit welchen die diesjährige Physik geprangt hat; denn wir lassen uns nicht spotten. — Ta Leopold (izprva Samuel) Gunz je bil menda sin znamenitega praškega profesorja matematike Simona Gunza (Wurzbach, Biograph. Lex. VI., 36) iz stare židovske rabinske rodovine in se je dal tu v Ljubljani krstiti 11. septembra 1814 (Zbornik Slov. Mat. VIII., 139) ter pri tem pokrščenju iz Samuela postal Leopold. — Katera sta druga dva pesnika, sošolca Koseskega, ki se je tedanja oktava (Physik) z njima ponašala? Lepi časi še, ko so bili profesorji matematike pospešitelji in priporočitelji mladih pesnikov.

L. P.

P. M. Pohlin med Nemci. V zbranih spisih Blumauerja, ki je vsaj kolikor toliko znan po svoji travestiji Eneide, sem zasledil „Lob- und Ehrengedicht auf die sämtlichen neuen schreibseligen Wiener Autoren“. Iz njega podajam odlomek, ki omenja v zanimivi zvezi našega Pohlina. Blumauer pravi:

In dieser Stadt wird nun viel gelesen,
Noch mehr geschrieben von all dem Wesen
Der olim geehrten Pfaffheit; anbei

Von Stubenmädchen und ihren Röcken,
 Von Handlung, Finanz und Polizei,
 Von Kaufmansdienern und ihren Säcken,
 Von Fräulein, Frauen und ihren Gecken,
 Von Schneidern, Pensionen und Leichen;
 Von Dienern, die ihren Herrn gleichen,
 Von Thieren mit langen und kurzen Ohren,
 Von Advokaten und Professoren,
 Von Bruderschaften und Rosenkränzen,
 Von Fahnen, die zuviel flimmern und glänzen,
 Von Bäckern, Kaufleuten, Mäcklern und Juden,
 Von Ablasskrämern und ihren Buden,
 Von Lukaszetteln und Kardinalen,
 Von Jesuiten und ihren Kabalen,
 Von Fast und Pohlin und Erzthurmknöpfen,
 Von Mönchen und ihren hohlen Köpfen . . .

K Pohlinu je pripomnil izdajatelj Blumauerjevih spisov pod črto: Zwei fanatische Wiener Prediger der Josephinischen Zeit. — Blumauer, ki podaja v tem odlomku zanimivo sliko jožefinskega Dunaja v dobi, ko je bila cenzura skoro popolnoma odpravljena, je bil rojen l. 1775. in je stopil l. 1772. v jezuitski red, ki pa ga je papež Klement XIV. že l. 1773. z znamenito bulo „Dominus ac redemptor“ razpustil. Potem je bil privatni učitelj, literat, cenzor, nazadnje knjigar in je umrl l. 1798.

J. A. Glonar.

Trialistični zemljevid habsburške monarhije. Sestavil Henrik Hanau. 1 : 1,500.000. Druga izdaja. C. in kr. dvorni zemljevidni zavod G. Freytag & Berndt, Dunaj, VII./I., Schottenfeldgasse 62. Cena? — Trializem, kakor si ga misli ta zemljevid, bi obsegal veliko jugoslovansko državo, obsegajočo Bosno in Hercegovino, Dalmacijo, Hrvaško in Slavonijo, Kranjsko s priklopljenimi deli Koroške in Štajerske, Gorico in Gradiško, Trst in Istro, dalje pretežno nemško in pretežno madjarsko državo. Za mejo bi veljala Slovincem proti severu od Beljaka počenši Drava. Da bi Slovenci pri tem precej izgubili, je jasno, vendar pa bi se s tako razdelitvijo že še smeli sprijazniti, ne vemo pa, kako bi se počutili Poljaki v objemu Madjarov, kajti Galicija s poljskimi deli Šlezije iz Bukovine bi se priklopila Ogrski, in kaj bi rekli Čehi, ki bi bili potem v boju nasproti Nemcem navezani sami nase in bi se ne mogli opirati na druge Slovane. Vsekakor postaja zadeva aktualna, kajti da je preustroj monarhije ob sedanjih razmerah neizogiben, je gotovo, zato bi se morali naši politiki resno baviti s temi vprašanji ter jih vedno imeti na umu.

